

Bestämmelser om utplacering av valsedlar i val och röstningslokaler vid valet 2022

Grunden för hanteringen av valsedlar finns i vallagen. Vallagen reglerar bland annat vilka partiers valsedlar som valnämnden är skyldiga att se till att de finns tillgängliga i vallokalen. Vallagen innehåller också vissa bestämmelser om att det ska finnas en plats där valsedlar kan läggas ut i val- och röstningslokalen.

Ett av de vanligaste klagomålen som riktas mot valnämnderna i samband med valet har vid tidigare val varit förknippade med att valsedlarna inte har presenterats på ett likvärdigt sätt. Kritik har kommit från såväl JO som valprövningsnämnden och sedan 2014 rekommenderar valmyndigheten därför att respektive valnämnd beslutar om hur valsedlarna tillhandahålls i vallokalen.

Typer av valsedlar

Det finns tre typer av valsedlar varav två alltid finns i val- och röstningslokalerna.

- valsedlar med parti- och valbeteckning (partivalsedel). En partivalsedel är en valsedel med partiets namn men utan kandidatlista.
- valsedlar med enbart valbeteckning (blanka valsedlar). Dessa valsedlar saknar både partinamn och namn på kandidater.
- valsedlar med parti- och valbeteckning samt en kandidatlista (namnvalsedlar).

Vallagen kap 8 2§ ”I anslutning till ett röstmottagningsställe ska det ordnas en lämplig avskärmad plats där valsedlar kan läggas ut och där väljarna var för sig kan ta sina valsedlar utan insyn. Om en sådan plats inte kan anordnas i anslutning till röstmottagningsstället får den i stället ordnas inne i lokalen. På denna plats ska väljarna ha tillgång till

1. valsedlar med enbart valbeteckning,
2. valsedlar med parti- och valbeteckning(...)

Vallagen kap 8 2a§ ”Väljare som på grund av funktionsnedsättning eller liknande inte själva kan ta sina valsedlar på den avskärmade plats där valsedlarna finns utlagda, ska på begäran få hjälp med detta av röstmottagarna i den utsträckning som behövs. En sådan väljare får också anlita någon annan person som hjälper honom eller henne med detta. Lag (2021:1328).”

I Gävle kommun används valsedelsställ med tre vertikala rader och tolv horisontella platser. Varje parti ges en rad för respektive val. Den första raden avser val till riksdagen, den andra val till kommunen och den tredje val till landstinget. Om ett parti endast ställer upp till ett av valen ska utrymmena på samma rad lämnas tomma så att ett och samma partis valsedlar inte hamnar på olika rader. Vid behov ställs ytterligare valsedelsställ upp bredvid det första. Namnvalsedlar och partivalsedlar placeras i olika valsedelsställ. Samma sorteringsordning gäller i för partivalsedlar och namnvalsedlar.

För att upprätthålla förtroendet för valsystemet och för att det ska vara lätt för väljaren att orientera sig bland valsedlarna ska valsedlarna exponeras likformigt på alla röstmottagningsställen. Med detta menas att alla valsedlar ska presenteras på samma sätt.

Röstmottagarna ansvarar för ordningen

Det är endast förordnade röstmottagare som får placera röstsedlar i valsedelställen. Den som önskar få valsedlar utlagda i anslutning till röstningslokalen får därmed lämna dessa till en röstningsmottagare som sorterar in dessa i valsedelstället. Detta innebär också att röstmottagarna ansvarar för att fylla på valsedlar som lämnats in till val- eller röstningslokalen när dessa tar slut i valsedelställen. Om ett parti har lämnat för få valsedlar till en val- eller röstningslokal är det dock inte röstmottagarnas ansvar att kontakta partiföreträdarna.

Endast de partier som har föränmält sig har rätt att lägga ut sina valsedlar i vallokalen. Röstmottagarna ansvarar för att kontrollera att partiet har föränmält sig. Listor på föränmällda partier återfinns på valmyndighetens hemsida och kan också göras tillgängliga i vallokalen.

Exempel

Tabellen nedan är ett exempel på hur valsedlarna ska placeras i ett valsedelställe med tre vertikala och tolv horisontella fack.

Parti A – Riksdag	Parti A – Kommun	Parti A – Region
Parti B – Riksdag	Parti B – Kommun	Parti B – Region
Parti C – Riksdag	Parti C – Kommun	Parti C – Region
Parti D – Riksdag	Parti D – Kommun	Parti D – Region
	Parti E – Kommun*	
Parti F – Riksdag	Parti F – Kommun	Parti F - Region
Parti G – Riksdag	Parti G – Kommun	Parti G – Region
Parti H – Riksdag	Parti H – Kommun	Parti H – Region
Parti I – Riksdag	Parti I – Kommun	Parti I – Region
Tom	Tom	Tom
Tom	Tom	Tom
Blanka – Riksdag**	Blanka – Kommun**	Blanka – Region **

* Parti E ställer i detta exempel endast upp i valet till kommunfullmäktige

** Blanka valsedlar placeras endast i valsedelställe med partivalsedlar.